

AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO im. BRONISŁAWA
CZECHA w KRAKOWIE

Analiza rynku turystycznego Białorusi

Godło Białorusi

Marta Oleksy
I Tir SUM/ Dz. gr. II

SPIS TREŚCI

Spis treści	2
Wstęp.....	3
Rozdział I - Białoruś – Podstawowe informacje.....	5
1. Informacje ogólne.....	5
2. Warunki rozwoju turystyki.....	11
Rozdział II - Rynek recepcji turystycznej Białorusi.....	16
Rozdział III-Rynek emisji turystycznej Białorusi.....	17
Rozdział IV Znaczenie rynku turystycznego Białorusi dla Polski.....	21
1. Przyjazdy Białorusinów do Polski.....	21
2. Wyjazdy Polaków do Białorusi.....	24
Zakończenie.....	25
Bibliografia.....	2
6	
Spis fotografii.....	27
Spis map.....	27
Spis wykresów.....	27
Spis tabel.....	27

WSTĘP

Początki Białorusi sięgają VIII i IX wieku, wtedy nastąpiło przemieszanie się ludności słowiańskiej z plemionami zamieszkującymi tereny dzisiejszej Białorusi (Krywiczowie, Dregowiczowie i Radymiczowie), dało to podstawę narodowości białoruskiej. Od X wieku rozpoczęto chrystianizację, którą ukończono w XVI wieku.

Białorusini na przestrzeni lat brali udział w tworzeniu Wielkiego Księstwa Litewskiego, które jednak zamieszkiwane było w większości przez Rusinów. W wyniku Unii Lubelskiej w 1569 roku powstało państwo polsko – litewskie, którego obszary Białorusi były częścią do III rozbioru polski. Po rozbiorach, tereny Białorusi włączano do Rosji carskiej.

Pod koniec XIX i na początku XX wieku, w Białorusi wyłania się inteligencja, która rozpowszechnia ideę powstania narodu białoruskiego i w ten sposób w 1902 roku, powołano Białoruską Partię Rewolucyjną, za którą powstały inne organizacje ([Białoruska Rewolucyjna Hromada](#), przemianowana rok później na [Białoruską Socjalistyczną Hromadę](#)). Konsekwencją tych dążeń było ogłoszenie niezależności Białorusi w 1918 roku. Suwerenność tego państwa, uzyskano dzięki pomocy Niemiec, których wojska wówczas stacjonowały na ich terenie. Po opuszczeniu Białorusi przez wojska niemieckie, na obszar państwa weszli sowieccy komuniści, którzy utworzyli Białoruską Socjalistyczną Republikę Radziecką. W latach trzydziestych nastąpiły liczne prześladowania chłopów, duchowieństwa i inteligencji, później nadeszły wywózki na północ lub do Kazachstanu.

Po zakończeniu II wojny światowej granice BRR uległy zmianom, obwód białostocki (bez Grodna) oddano Polsce natomiast Połock i Witebsk, mające początkowo być włączone do Rosyjskiej Federacji Socjalistycznych Republik Radzieckich, pozostały przy Białorusi. Mimo powojennych "repatriacji" na Białorusi pozostała dość liczna mniejszość polska (szczególnie w obwodzie grodzieńskim), która stanowiła w [1959](#) r. według oficjalnych statystyk ok. 8% ludności republiki (w rejonie [Grodna](#) – 33%). [Polesie](#) zaś po Holocauście stało się regionem już całkowicie monoetnicznym (choć niektórzy badacze uważają Poleszuków za grupę odrębną od narodu białoruskiego).

W 1986 roku w wyniku wybuchu w elektrowni jądrowej [Czarnobyl](#), Białoruś (szczególnie jej południowo-wschodnie tereny) została skażona radioaktywnie. Dzięki nagłośnieniu tej sprawy przez media zachodnie, ludność [BSRR](#) zamieszkała na terenach najbardziej dotkniętych tą katastrofą została przesiedlona do centralnej części republiki.

Niezależna Republika Prezydencka Białorusi powstała w 1991r. Do 1994 zarządzana przez Radę Narodową, a od tego czasu powołano stanowisko prezydenta.

W poniższej pracy zawrę informację dotyczące wiedzy ogólnej o Białorusi, ich walorach turystycznych jak i również niezbędne informacje o transporcie i komunikacji, które powinien znać każdy potencjalny turysta. W drugiej części mojej pracy ukazę rynek białoruski, jako rynek recepcji turystycznej. Trzecia część pracy będzie poświęcona białoruskiemu rynkowi emisji turystycznej, do którego materiały pozyskano z krajów sąsiadujących z Białorusią. Przeanalizuję, dokąd najchętniej wyjeżdżają Białorusini jeśli chodzi o wyjazdy zagraniczne oraz analogicznie jak w drugiej części pracy przedstawię, czym podróżują, jakie są cele ich podróży. Ponadto w trzeciej części planowałam zawrzeć prognozę dotyczącą podróży Białoruskich mieszkańców miast na poszczególne kwartały 2009 roku, jednak nie zdobyłam koniecznych do tego danych. W czwartej części postaram się pokazać, jakie znaczenie ma rynek Białoruski dla rynku turystycznego w Polsce.

RODZIAŁ I - Białoruś - Podstawowe informacje

1. Informacje ogólne

➤ Położenie

Białoruś położona jest w Europie Wschodniej, na obszarze Niziny Wschodnioeuropejskiej. Nie posiada dostępu do morza i graniczy z takimi państwami jak Polska (416km), Litwa (462km), Łotwa (143km), Rosja (990km) i Ukraina (975km). Łączna granica lądowa wynosi 2986km. Administracyjnie Białoruś podzielona jest na 6 obwodów, 118 rejonów i 1 miasto wydzielone – Mińsk. Białoruś położona jest na terenie Europy Wschodniej i w całości leży na obszarze Niziny Wschodnioeuropejskiej. Jest to kraj płaski i nizinny, pozbawiony pasm górskich. Najniższy punkt terytorium leży na 90 m n.p.m. (Niemen na granicy z Litwą), najwyższy – 346 m n.p.m. ([Góra Dzierżyńska](#)). Przeciętna wysokość powierzchni wynosi 162 m n.p.m.

Mapa 1. Położenie Białorusi na tle Europy

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Geografia_Bia%C5%82orusi

Rzeźba terenu północnej części kraju (Pojezierza Białoruskiego i Grzędy Białoruskiej) – została ukształtowana przez [ładolód](#), głównie w zlodowaceniu wałdajskim, tworząc wysoczyzny, wały morenowe i doliny. Z kolei Równiny Centralne i Nizina

Poleska są niemal jednolicie płaskie; ponad bagnistą równinę wystają tylko izolowane grupy niskich wzgórz (najwyższe to [Zahorodzie](#) – do 173 m n.p.m. i [Grzęda Mozyrska](#) – do 168 m n.p.m.). Na południe od wzgórz leży pas równin: [Równina Nadbużańska](#), [Równina Środkowej Berezyny](#) i [Równina Orszańsko-Mohylewska](#). Południe kraju zajmuje zaś [Nizina Poleska](#), łącząca się na wschodzie z [Niziną Naddnieprzańską](#).

Białoruś jest krajem zasobnym w wodę. Sieć rzeczna liczy ponad 3 tysiące cieków wodnych o łącznej długości ponad 51 tys. km. W kraju znajduje się ponad 4 tysiące jezior. Ponad 20% powierzchni kraju zajmują [bagna](#), częściowo osuszone.

Rzeki Białorusi mają charakter nizinny. Należą do [zlewisk Morza Bałtyckiego](#) (42% powierzchni – [dorzecza Wisły](#), [Niemna](#) i [Dźwiny](#)) i [Morza Czarnego](#) (58% - dorzecze [Dniepru](#)). [Dział wodny](#) stanowi Grzęda Białoruska. Największe rzeki Białorusi to Dniepr (720 km w granicach kraju), Dźwina (350 km), Niemen (480 km), [Prypeć](#) (548 km), [Soż](#) (493 km), [Berezyna](#) (613 km – najdłuższa rzeka Białorusi płynąca całkowicie w jej granicach) i [Wilia](#) (275 km). Rzeki zamarzają od grudnia do końca marca.

Jeziora Białorusi są zgrupowane głównie na Pojezierzu Białoruskim (na północy) i na Polesiu (na południu kraju). Jeziora Pojezierza Białoruskiego mają charakter polodowcowy, z kolei jeziora poleskie są błotniste i płytkie, związane z tamtejszym podmokłym terenem. Największe jeziora to [Narocz](#) (powierzchnia 80 km², Oświejskie (58 km²), Dryświaty (45 km²), Czerwone (Kniaź, 43 km²), Drywiaty (38 km²), Łukomelskie (36 km²), Nieszczedro (27 km²), Wygonowskie (26 km²), Snudy (26 km²) i Świr (22 km²).¹

Mapa 2. Białoruś, podział administracyjny na obwody.

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Bia%C5%82oru%C5%9B#Geografia>

¹ <http://www.bryk.pl> (data odczytu: 22.05.2009)

➤ Liczba ludności

Białoruś liczy 9 689 800 ludności, gęstość zaludnienia wynosi 47 osób na km², pod względem wielkości jest to 84 kraj na świecie. Demografia przedstawia się następująco: 81% mieszkańców tego państwa stanowią Białorusi, 11% Rosjanie, 4% Polacy, 2,5% Ukraińcy i 0,3% Żydzi. Blisko 72% społeczeństwa skoncentrowana jest wokół ośrodków miejskich. Do największych miast Białorusi należą: Mińsk, Brześć, Witebsk, Grodno, Mohylew i Baranowicze.²

	Narodowość (tys.osób)	zaznaczyli jako język ojczysty język swej narodowości %	zaznaczyli język w którym zwykle rozmawiają w domu %		
			białoruski	rosyjski	inne
Białorusini	8 159	85,6	41,3	58,6	0,1
Rosjanie	1 142	90,7	4,3	95,7	-
Polacy	396	16,5	57,6	37,7	4,7
Ukraińcy	237	42,9	10,2	83,6	6,2
Żydzi	28	5,4	3,8	95,7	0,5
Razem	10 045	81,9	36,7	62,8	0,5

Tabela 1: Ludność Białorusi wg narodowości i języka, spis 1999r.

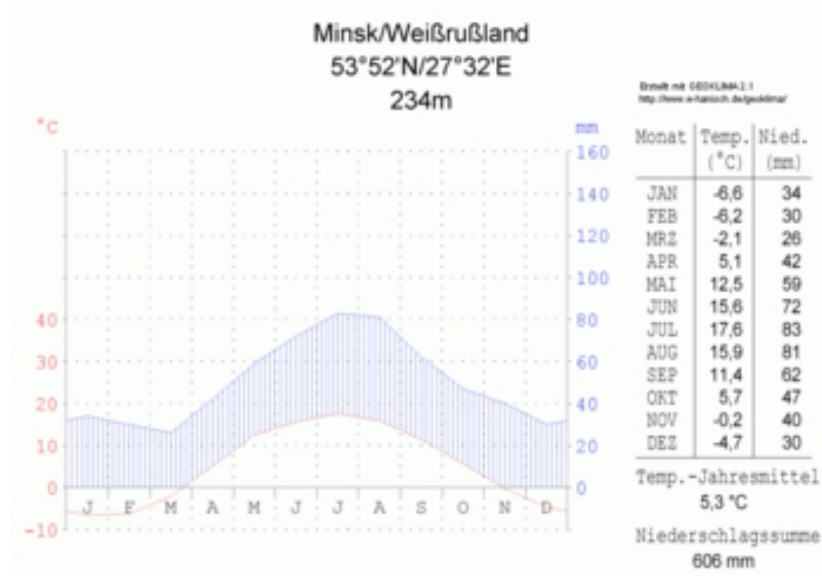
Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Bia%C5%82oru%C5%9B#Demografia> .

➤ Klimat

Klimat Białorusi jest umiarkowany, względnie ciepły w porównaniu z pozostałymi obszarami Niżu Wschodnioeuropejskiego, przejściowy między klimatem morskim a kontynentalnym. Charakterystycznymi cechami są niezbyt mroźne zimy, niezbyt upalne, ale dość wilgotne lata, deszczowe jesienie i wiosny o zmiennej pogodzie. Przeważają masy powietrza atlantyckiego, zimą masy powietrza arktycznego mogą wywołać spadki temperatur do - 44C, latem masy powietrza zwrotnikowego przynoszą suszę i upały. Średnie temperatury roczne wahają się od 4,4°C na wschodzie do 7,4°C na zachodzie.³

² www.igipz.pan.pl (data odczytu: 22.05.2009)

³ <http://www.pl.wikipedia.org> (data odczytu: 22.05.2009)

Wykres I: Diagram klimatyczny Mińska

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Geografia_Bia%C5%82orusi

➤ **Ludność**

Białoruś zamieszkują Białorusini (81%), ponadto Rosjanie (12%), Polacy (4%, gł. w obwodzie grodzieńskim), Ukraińcy (2%), Żydzi (0, 3%), Litwini i inni. Największą grupą wyznaniową Białorusi są prawosławni, drugą pod względem liczebności — katolicy. Przyrost naturalny wykazuje stałą tendencję spadkową (3, 2‰, 1990), od 1993 — ujemny (−2,8‰, 2006). Gęstość zaludnienia 47 osób na km², największa w środkowej części Białorusi (powyżej 60 osób na km²), na Polesiu poniżej 25 osób na km². W wieku 29 lat i mniej 40% populacji, 65 lat i więcej — 15%. W 2005 11% czynnych zawodowo zatrudnionych w rolnictwie, 34% — w przemyśle (i budownictwie), 55% — w usługach; bezrobotni 2%.⁴

➤ **Ustrój**

Białoruś formalnie jest krajem o ustroju, semiprezydenckim (podobnie jak Rosja), reguluje to konstytucja z 1994 r., nowelizowana, w 1996 r., jednak władza jest powszechnie uznawana za reżim autokratyczny pod władzą Aleksandra Łukaszenki i jego współpracowników. Władzę wykonawczą na Białorusi sprawuje prezydent, który jest wybierany na okres pięciu lat z możliwością jednorazowej reelekcji oraz w pewnym zakresie rząd. Prezydent posiada prawie nieograniczone uprawnienia w stosunku do całego

⁴ Białoruś i kraje nadbałtyckie, pod. red. T. Szyszlak, Zeszyty naukowe KWSM, Wrocław, 2004.

aparatu państwowego, a poprzez nadrzędność dekretów nad ustawami, jego władza ma charakter dyktatorski. Uprawnienia prezydenckie dzieli się na grupy: w stosunku do konstytucyjnych organów państwa, do kompetencji prawodawczych, w proporcji do kompetencji z zakresu stosunków zewnętrznych i obrony kraju oraz uprawnienia w sferze stosunków z obywatelami kraju. Od 1994 roku prezydenturę sprawuje Aleksander Łukaszenka. Kompetencjami rządu jest wprowadzanie do parlamentu projektów ustaw (może to czynić także prezydent), kierowanie bieżącą polityką wewnętrzną i zagraniczną, a także określanie kierunków społeczno – gospodarczych kraju. Białoruski Parlament składa się z dwóch izb: Izby reprezentantów, wybieranej w wyborach powszechnych na 4 lata oraz Rady Republiki. Pomimo wielu konstytucyjnych uprawnień, jakie posiada parlament na Białorusi jest on jedynie narzędziem prezydenta. W ustroju Białorusi występuje Sąd Konstytucyjny, który składa się z dwunastu sędziów wybieranych na jedenaście lat, spośród których sześciu mianuje prezydent a sześciu wybiera Rada Republiki. Ich zadaniem jest orzekanie zgodności ustaw, dekretów prezydenta, umów międzynarodowych z konstytucją i umowami międzynarodowymi, zgodności aktów prawnych i uchwał Rady Ministrów.⁵

➤ **Gospodarka**

Wskaźnik rozwoju społecznego 2005r., stosowany przez ONZ, jako program rozwoju zalicza Białoruś do górnej kategorii krajów z wysokim wskaźnikiem rozwoju społecznego. Wartość tego wskaźnika wynosi 0, 804 – wzrost o 6, 5% w porównaniu z 1995r., co daje 64 miejsce na 177. Polska ma wskaźnik 0, 870 – wzrost o 5, 8% w porównaniu z 1995r., i daje 37 miejsce.

Wskaźnik, jakości życia umiejscawia Białoruś na 100 pozycji, na 111 możliwych. Polska zajmuje tutaj 48 miejsce.

Wskaźnik Wolności Gospodarczej z 2007r. zakwalifikował Białoruś do grupy państw o represjonowanej gospodarce i zajęła tutaj 145 pozycję na 157 w rankingu światowym.

Większa część PKB (około 80%) wypracowana jest przez sektor państwowy. Gospodarka w większości oparta jest na rolnictwie i przemyśle, ale w dużej mierze uzależniona jest od Rosji. Dochód narodowy w 2005r. wyniósł 79 13 mld USD, natomiast w przeliczeniu na mieszkańca 7 700 USD. Oficjalne bezrobocie kształtuje się na poziomie 1,5%. Rezerwy walutowe tego kraju wynoszą 637 mln USD (2004), a zadłużenie 324 mln

⁵ www.pl.wikipedia.org (data odczytu: 22.05.2009)

USD (2006). Większość mieszkańców zatrudnionych jest w przemyśle (46%), usługach (40,2%) i rolnictwie (18%). Głównym towarem eksportowym są maszyny (45%), artykuły konsumpcyjne (17, 8%), natomiast towarami importowanymi są inne maszyny (31,1%) oraz inne towary konsumpcyjne (13,7%). Partnerami handlowymi Białorusi są głównie kraje byłego ZSRR.⁶

Struktura użytkowa ziemi stanowi 60, 4% powierzchni kraju, użytki rolne i pastwiska stanowią tu 14% a grunty orne 31%. Uprawia się tutaj zboża, konopie, tytoń chmiel, ziemniaki, buraki cukrowe, rośliny pastewne, owoce oraz warzywa.

Wskutek wybuchu elektrowni jądrowej w Czarnobylu na Ukrainie w 1986 roku, znaczne obszary rolne w południowo - wschodniej części kraju zostały silnie skażone i nie są wykorzystywane rolniczo. Ze zwierząt hoduje się tutaj bydło, trzodę chlewną oraz drób.

Przemysł Białorusi opiera się na produkcji maszyn (obrabiaarki), transportu (produkcja samochodów ciężarowych MAZ, Be IAZ, ciągników, rowerów), produkcji włókien syntetycznych i nawozów potasowych, produkcji TV, radioodbiorników, mebli, materiałów budowlanych, produkcji szkła (słynna w świecie produkcja szkła i porcelany). Funkcjonują tutaj liczne zakłady rzemieślnicze, wydobywa się węgiel kamienny i ropę naftową, fosforyty, sól kamienna i potasową, rudy metali oraz surowce budowlane. Komunikacja jest tutaj dobrze rozwinięta – istnieje tutaj kolej, drogi asfaltowe, kanały żeglowne na rzekach oraz sieć rurociągową dostarczająca gaz i ropę min do Polski, Czech, Słowacji i Niemiec. Ważną drogą transportową są również znajdujące się tutaj porty lotnicze. Przemysł na terenie Białorusi jest dobrze rozwinięty, ale kosztowny. Dzieje się tak za sprawą przestarzałych maszyn produkcyjnych i brak stosowania nowoczesnych technologii.⁷

2. Warunki rozwoju turystyki na Białorusi

Białoruś to stosunkowo młode państwo, które swoją niepodległość ogłosiło w 1991 roku, po rozpadzie ZSRR (1990r). Dla Polski, jest to specyficzny kierunek wyjazdów, który wiąże się przede wszystkim z podróżą sentymentalną do terenów stanowiących niegdyś integralną część Polski (Rzeczpospolita Obojga Narodów 1569 – 1795r.). Do

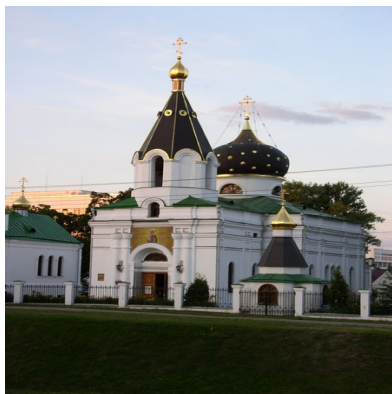
⁶ www.ismuw.risp.pl (data odczytu: 22.05.2009)

⁷ www.pl.wikipedia.org (data odczytu: 22.05.2009)

dzisiaj część tego kraju jest zamieszkiwana przez około 1, 5 miliona Polaków i cieszy się popularnością ludzi, którzy uprawiają turystykę etniczną. W popularyzacji tego kierunku pod względem wyjazdów pojawia się problem w zakresie polityki wizowej oraz pewnego rodzaju izolacji turystycznej, co wynika z reżimowej polityki Łukaszenki. W 2005r. kraj odwiedziło 91 tys. Turystów, a wpływy z turystyki osiągnęły zaledwie 250 mln USD. Baza noclegowa w Białorusi liczy około 1.5 tys. miejsc hotelowych natomiast w Polsce liczba ta wynosi 357 033. Jest to 238 razy więcej niż w omawianym kraju. Warunki rozwoju turystyki będą uzależnione od prowadzonej polityki, która musi zmierzać ku otwarciu się na świat.⁸

➤ Regiony turystyczne i ich atrakcje turystyczne

Głównym ośrodkiem recepcji ruchu turystycznego jest Mińsk, którego historia sięga XI wieku, jednakże ze względu na zawieruchy historii miasto to zostało zniszczone i aktualnie odbudowane jest w stylu socrealizmu. Zachowały się jednak następujące obiekty: Katedra Katolicka z XVII wieku, barokowe klasztory, cerkiew Pietropawłowska z XVII w., Kościół katolicki św. Szymona i Heleny z XX w.⁹

Fot. 1: Cerkiew św. Marii Magdaleny.

Fot. 2: Ratusz w Mińsku.

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Mi%C5%84sk>

Duże znaczenie turystyczne posiada obszar Zachodniej Białorusi z licznymi wspólnymi pamiątkami dziedzictwa kulturowego Polski i Litwy. Ważnym miastem jest Brześć leżący na granicy białorusko – polskiej, które pełniło rolę twierdzy nad Bugiem. Miasto znane jest

⁸ www.wolnabialorus.pl (data odczytu: 22.05.2009)

⁹ www.rotwl.pl (data odczytu: 22.05.2009)

również z zawarcia Unii Brzeskiej, w 1569r. Atrakcją turystyczną Brześcia jest twierdza, dzięki której Rosjanie bronili się przed inwazją niemiecką w 1941r., Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego, Zbór Protestancki, Cmentarze: Katolicki i Tryszyński, Wielka Synagoga oraz Cerkiew św. Szymona.¹⁰

Fot. 3: *Twierdza w Brześciu.*

Fot. 4: *Cerkiew św. Symeona.*

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Brze%C5%9B%C4%87#Zabytki>

Zabytkowy charakter ma położone nad Niemnem Grodno, pełniące rolę warowni na szlaku bursztynowym. Wśród zabytków znajdują się stary i nowy zamek, cerkiew św. Borysa i Gleba z XI wieku, kościół św. Zofii, Bernardynów, Wizytek, dom Elizy Orzeszkowej, Pałac Stanisławówka, Kościół luterński oraz kamienice w rynku.

Fot. 5: *Zamek w Grodnie.*

Fot. 6: *Cerkiew św. Borysa i Gleba.*

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Grodno#Zabytki>

Kolejnym miastem leżącym na szlaku atrakcji białoruskich jest Nowogródek, będący niegdyś stolicą księstwa rosyjskiego i litewskiego. Z zabytków zachowały się tu ruiny zamku z XIV wieku, kościół farny, klasztor Benedyktynów, synagoga, pałac Radziwiłłów, a także dom – muzeum Adama Mickiewicza. W niedalekiej odległości od

¹⁰ www.odyssei.com (data odczytu: 22.05.2009)

Nowogródka znajduje się Mira, w której położony jest zamek Radziwiłłów wpisany na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO. Warto zobaczyć także Nieśwież, gdzie funkcjonowała drukarnia kalwińska, zachował się zamek Radziwiłłowski, klasztory Benedyktynów i Bernardynów oraz kolegium i kościół Jezuitów.

Fot.7: Zamek w Nieświeżu.

Fot.8: Muzeum Mickiewicza.

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Nowogr%C3%B3dek#Zabytki>

Pozostałe ciekawe zabytki można podziwiać w Pińsku, Homlu i Mohylewie oraz Bychowie.

Oprócz walorów historycznych i kulturowych Białoruś dysponuje licznymi kompleksami leśnymi chronionymi w parkach narodowych: Białowiecki PN, Naroczański PN, PN Jezior Brawskich oraz Rezerwat Biosfery Berezyna. Liczne występowanie lasów, jezior i rzek zapoczątkowało rozwój turystyki wodnej i łowieckiej. Powstało także kilka uzdrowisk, a są to: Zdanowicze, Narocz i Nowojelnie.

Fot.9: Żubr.

Fot.10: Puszcza Białowiecka.

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Bia%C5%82owiecki_Park_Narodowy

➤ Baza noclegowa.

Zakwaterowanie na Białorusi stanowi największy wydatek podróży. Ceny za noclegi są zróżnicowane w zależności od tego, czy osoba nocująca jest obywatelem, czy obcokrajowcem. W użyciu istnieje system gwiazdek od jeden do pięć, jednak nie może on być traktowany analogicznie do ogólnego systemu europejskiego. Każdy Hotel ma pokoje różnej klasy z odpowiadającymi im cenami.

Białorusini od pewnego czasu zdają sobie sprawę ze swojego potencjału turystycznego, dlatego ostatnimi laty zwiększa się ilość obiektów noclegowych w tym kraju.

Sama baza noclegowa jest uboga, a hotele bardzo drogie. Jednak mimo to można, dzięki wskazówkom ludzi, znaleźć tani, choć skromny nocleg.¹¹

W całym państwie istnieje 11 230 miejsc noclegowych. Korzystając ze źródła www.eholiday.pl nie odnaleziono obiektów noclegowych w poszczególnych miastach Białorusi.

Białoruś, jako państwo posocjalistyczne musi zrobić wiele, by przybliżyć i ułatwić dostępność komunikacyjną, wizową oraz noclegową dla ludzi odwiedzających ten kraj. Jednym z takich czynników mogą być sprawnie działające przeglądarki internetowe.

➤ **Podróż**

Wyjeżdżający na Białoruś muszą być gotowi na utrudnienia spowodowane tym, iż państwo to, jako dawna republika radziecka, nie zaspokaja potrzeb indywidualnych turystów. Grupy zorganizowane, co prawda nie czekają długo na: wjazd do kraju, płacąc opłatę celną czy korzystając z restauracji, muzeów oraz przy meldowaniu się w hotelu. Mankamentem wyjazdów grup zorganizowanych jest to, iż są one podporządkowane władzom państwowym, które ściśle narzucają program zwiedzania.¹²

Podróż samolotem.

Linie rejsowe samolotów latają wewnątrz kraju pomiędzy takimi miastami jak: Mińsk, Brześć, Homel, Grodno, Mohylew, Mozyrz i Witebsk. Połączenia te ze względu na ograniczenia paliwowe nie są realizowane. Usługi te są stosunkowo tanie, jednakże, jakość ich świadczenia odbiega od standardów europejskich, dlatego dla bezpieczeństwa turystów zaleca się lot spoza krajów byłego ZSRR i Środkowej Azji, bezpośrednio do miejsca docelowego w Białorusi.

¹¹www.all-hotels.com (data odczytu: 22.05.2009)

¹² Przewodnik turystyczny po Białorusi, National Geographic, 2008r.

Podróż pociągiem.

Sieć kolejowa Białorusi w dużej mierze jest pozostałością po ZSRR. Pociągi kursujące pomiędzy dużymi miastami są częste i dosyć tanie, jednak poruszają się z małą prędkością. Podróż jest utrudniona o nierzetelne informacje – inne podawane są na rozkładach jazdy, a inne w kasie. Część linii kolejowej przeszła modernizację, bowiem istnieje wiele pociągów bardzo starych, które aktualnie najczęściej kursują na krótkich trasach.

Podróż autobusem.

Jest to środek lokomocji tańszy i szybszy niż pociąg, choć często ma niski poziom. W Mińsku znajdują się trzy Dworce autobusowe, które są podzielone na obsługę Europy zachodniej, Rosji oraz miast wewnątrz kraju.

Jeśli chodzi o prywatną podróż autokarem do tego kraju, to najłatwiej dostać się tu linią Eurolines, która należy do najtańszych opcji podróży.

Rozdział II - Rynek recepcji turystycznej Białorusi

Białoruś nie jest ujęta w światowych statystykach prowadzonych przez UNWTO jako kraj, do którego jeżdżą turyści, Białorusini sami również nie posiadają takowych, więc w gruncie rzeczy można uznać, że nie jest to państwo, które stawia na turystykę i jej rozwój. Możliwe jest również to, że kraj ten nie jest atrakcyjny turystycznie przez swoją sytuację polityczną i stosunki z Rosją, która wciąż wymusza na Białorusi swoje decyzje. Prawdopodobne jest także to, iż może to być związane z niezaangażowaniem polityki Białorusinów w tej dziedzinie.

Jedyne informacje znalezione na ten temat pochodzą z roku 1998 i jest to krótka wzmianka, która stwierdza: „W 1998 roku do Białorusi przyjechało 355,342 turystów. Rosjanie stanowią około 211, 000 tysięcy spośród tej liczby. Dochód z turystyki wyniósł 22 miliony dolarów.”¹³

¹³ <http://www.nationsencyclopedia.com> (data odczytu: 24.05.2009)

Rozdział III - Rynek emisji turystycznej Białorusi

Białorusini prowadzą turystyczne statystyki swojego kraju na oficjalnej stronie Republiki Białorusi. Niestety nie są one udostępnione i podane do wglądu. Tworząc tę pracę, zwróciłam się do Urzędu statystycznego o udostępnienie publikacji pod tytułem „**Tourism and tourist resources in the Republic of Belarus**”. Niestety nie otrzymałam żadnej odpowiedzi.

Jeśli chodzi o podróże Białorusinów w granicach swojego państwa (turystyka krajowa), również trudno o dane. Korzystając z opracowań statystycznych innych krajów, najczęściej sąsiadujących z Białorusią, przedstawiam jak kształtują się wyjazdy Białorusinów poza granice swojego państwa, czyli turystykę zagraniczną.

Wyjazdy Białorusinów do krajów takich jak:

- **LITWA**

Tabela 2: Przyjazdy Białorusinów na Litwę wg miejsca zakwaterowania w 2007r..

Šalis Country	Kem- pingas Camping site	Kita Other	Nakvy- nės namai Hostel	Nuoma priva- čiame sektoriuje Rent in private sector	Pas gimines, draugus Stay with relatives, friends	Poilsio namai Rest establish- ments	Sanato- rija ar kita sveikatinimo įstaiga Sanatorium or other health establishment	Turis- tinė bazė Tourist camp	Vasaros poilsio namai Summer rest establish- ment	Vieš- butis, motelis Hotel, motel	IŠ VISO nakvynių, tūkst. TOTAL bed nights, thous.	VVT, nakvy- nėmis ALS in bed nights
Baltarusija / Belarus		5.59 %	0.41 %	9.36 %	62.22 %	0.20 %	2.04 %	0.03 %	0.15 %	20.01 %	690,9	4,13

Źródło: Lithuanian statistics

W 2007r. wyjazdy Białorusinów na Litwę stanowiły **383,7 tys.** spośród wszystkich zagranicznych przyjazdów turystycznych na Litwę. Procentowo wynosi to 11.7%.

Głównym celem tych podróży było odwiedzenie bliskich i znajomych.¹⁴

Tabela 3: Wyjazdy Białorusinów na Litwę w 2007r. (w tys.)

Wszystkie	Turystyczne jednodniowe	Turystyczne kilkudniowe
<u>383,7</u>	<u>209,3</u>	<u>174,4</u>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Lithuanian Statistics

W tabeli przedstawionej poniżej widać, że ponad połowa podróży Białorusinów na Litwę to wyjazdy jednodniowe.

Tabela 4: Przyjazdy Białorusinów na Litwę wg środka transportu w 2007r. (w %).

Šalis Country	Laivas, keltas Boat, ferry	Lėk-tuvas Aircraft	Leng-vasis auto- mobilis Car	Maršru-tinis auto-busas Regular travel by bus	Neregu-liarijų reisų autobusas Non-scheduled travel by bus	Traukinys Rail	Kita Other	Iš viso Total
Baltarusija / Belarus	0,1	0,1	68,5	20,1	2,8	7,3	1,2	100,0

Źródło: Lithuanian statistics

Tabela 3. przedstawia środki transportu, którymi przemieszczają się Białorusini do Litwy. Najczęściej preferowanym jest samochód, który stanowi aż **68,5%** całego transportu. Podróże autokarami wynoszą 20,1%, natomiast koleją 7,3%. Bardzo mały procent jako środki lokomocji stanowią samolot i prom.

WYDATKI – w 2007 r. wydatki Białorusinów na Litwie wyniosły **155,8 LTL** (litów Litwińskich). Stanowi to 8,9% wszystkich wydatków związanych z podróżowaniem w granice tego kraju.¹⁵

• LOTWA

¹⁴ Lithuanian Statistics

¹⁵ Lithuanian Statistics

W 2008 r. Łotwę odwiedziło **14.992 tys.** turystów z Białorusi, natomiast na Białoruś przyjechało **186,8 tys.** Łotyszy.¹⁶

- **UKRAINA**

W 2008 r. Ukrainę odwiedziło ogółem 25 449 078 turystów, z czego **3 407 064** stanowią przyjazdy ludności Białoruskiej. Stanowi to **13,4%**.¹⁷

Tabela 5. Przyjazdy Białorusinów na Ukrainę wg celu podróży w 2008 r.

CEL PODRÓŻY	ILOŚĆ OSÓB
biznesowy	81 547
prywatny	3 055 661
turystyka zorganizowana	265 695
edukacja	1 010
praca	44
imigracja	572
kulturalny, religijny, sportowy	2 535
WSZYSTKIE	3 407 064

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.ukrstat.gov.ua/>
(State Statistics Committee of Ukraine)

Z powyższej tabeli wynika, że Białorusini podróżują w granice Ukrainy głównie w celach prywatnych. Można przypuszczać, że są to wyjazdy związane z odwiedzaniem krewnych czy bliskich oraz znajomych. Nie ma tutaj jednak rozdzielenia wyjazdy jednodniowe i kilkudniowe, a to lepiej zobrazowałoby całą strukturę wyjazdów.

- **ROSJA** – największy sąsiad Białorusi, lecz niestety brak dostępnych danych.
- **POLSKA** – wszystkie dane zawarte w rozdziale IV.

¹⁶ <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

¹⁷ <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Rozdział IV. Znaczenie rynku turystycznego Białorusi dla Polski

1. Przyjazdy Białorusinów do Polski

Jak podaje GUS, z obiektów zakwaterowania zbiorowego w ciągu trzech kwartałów 2008 roku skorzystało 3265 tys. cudzoziemców. W tym samym okresie ubiegłego roku w obiektach noclegowych rejestrowanych przez GUS nocowało 3508 tys. gości z zagranicy. Tak więc liczba korzystających spadła o 6,9%. Liczba udzielonych noclegów zmalała w podobnym stopniu (o 6,3%). Zgodnie z oczekiwaniami największe spadki zanotowano w liczbie gości zza wschodniej granicy: Białorusi, Ukrainy i Rosji. Warto zauważyć, że spadek liczby gości z tych krajów miał z kwartału na kwartał. Straż Graniczna podaje obecnie jedynie informacje o ruchu na „granicy zewnętrznej” strefy Schengen. Na granicach z Rosją, Białorusią i Ukrainą liczba przekroczeń granicy przez cudzoziemców przyjeżdżających do Polski zmalała w analizowanym okresie o blisko 50%. Biorąc pod uwagę wszystkie wspomniane źródła Instytut Turystyki szacuje, że w okresie od stycznia do września 2008 roku było ok. 46,9 mln przyjazdów cudzoziemców, o 8% mniej niż w tym samym okresie 2007 roku. Liczbę przyjazdów turystów w tym czasie szacujemy na blisko 10,2 mln (o 13% mniej).

Badania sondażowe Instytutu Turystyki prowadzone na przejściach granicznych do 2006 roku były nastawione przede wszystkim na określenie struktury ruchu przyjazdowego i profilu odwiedzających Polskę turystów, nie zaś na pomiar bezwzględnej liczby przyjazdów turystycznych.

Tabela 6. Liczba przyjazdów turystów do Polski w 2007 roku.

	Przyjazdy ogółem
Ogółem	66 208
Niemcy	38 103
Rosja, Białoruś, Ukraina	10 932
Litwa, Łotwa, Estonia	2 112
Sąsiedzi z południa	10 502
15 UE (bez Niemiec)	2 721
Pozostałe kraje	1 839

Źródło: Oszacowania Instytutu Turystyki..

Liczba wszystkich przyjazdów do Polski w roku 2007 wyniosły ponad 66mln turystów. Przyjazdy z krajów takich jak Białoruś, Rosja i Ukraina razem wyniosły prawie 10mln turystów. Co stanowi 1/6 wszystkich przyjazdów do Polski, jest to dość sporo. Największa liczba turystów została zanotowana z Niemiec i wyniosła ona ponad połowę wszystkich przyjazdów do Polski. Nasza granica z Niemcami jest bardzo oblegana przez turystów z Europy Zachodniej.

Tabela 7. Przyjazdy cudzoziemców do Polski według granic.

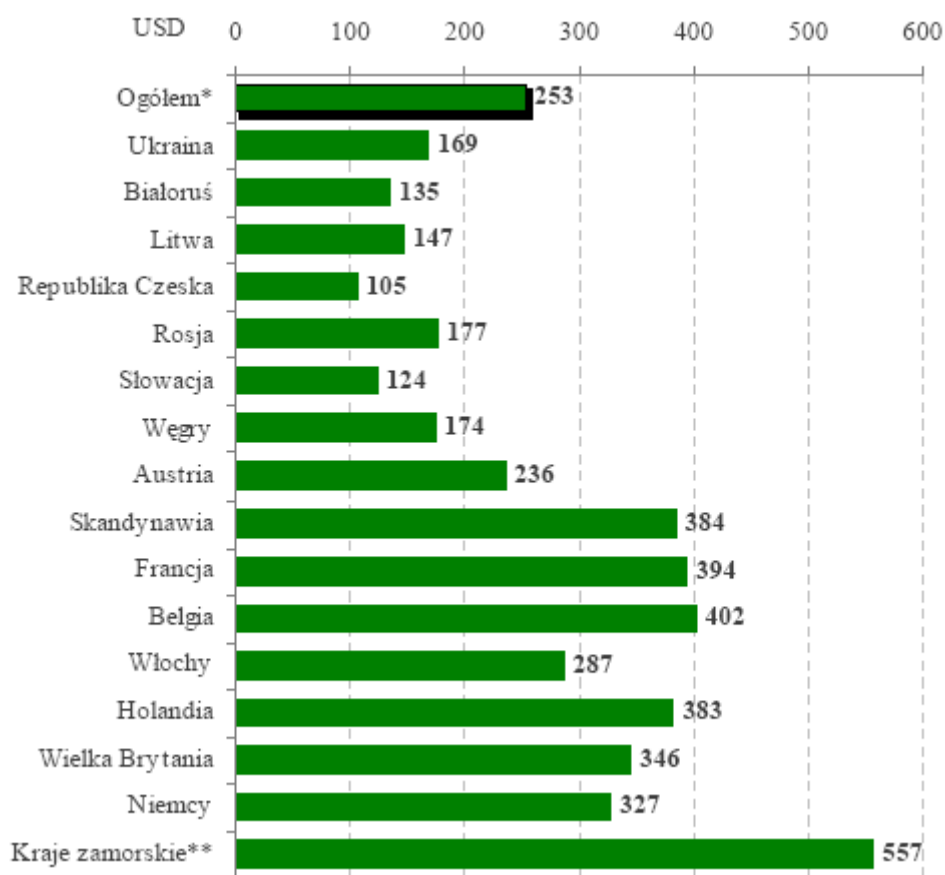
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Przyjazdy ogółem	84 515	61 431	50 735	52 130	61 918	64 606	65 115	66 208
Niemcy	47 047	29 606	22 339	24 191	32 875	36 148	36 076	37 249
Republika Czeska	16 803	13 442	12 073	12 353	13 127	11 715	10 814	10 865
Ukraina	5 743	5 942	5 405	4 395	4 143	4 921	5 243	4 980
Republika Białoruś	6 515	5 610	4 633	4 144	5 765	7 889	4 142	4 022
Republika Słowacka	3 133	2 017	1 790	2 572	3 531	3 087	3 374	3 279
Lotniska	1 161	1 174	1 126	1 182	1 539	2 004	2 432	2 884
Republika Litewska	1 390	1 373	1 314	1 328	1 504	1 624	1 809	1 848
Federacja Rosyjska	1 210	1 042	853	620	672	823	866	709
Granica morska	1 513	1 224	1 201	1 346	760	395	359	362

Źródło: GUS na podstawie danych Straży Granicznej

W 2007 roku zanotowano 66,2 miliona przyjazdów cudzoziemców, o 1,7% więcej niż w 2006. Położenie Polski na przecięciu szlaków komunikacyjnych sprawia, że dużą rolę odgrywa ruch tranzytowy wschód-zachód i północ-południe. Świadczy o tym analiza ruchu przyjazdowego według kraju pochodzenia i według położenia geograficznego przejść granicznych.

Udział przekroczeń granicy zachodniej wśród Łotyszy wyniósł 9% (10% w 2006 r.), Estończyków – 11% (13%), Rosjan – 17% (17%). Białorusinów i Ukraińców było na przejściach zachodnich po 6%, podobnie jak w latach 2003-2006, ale znacznie mniej niż w latach dziewięćdziesiątych.

W ruchu tranzytowym na przejściach południowych uczestniczą głównie Holendrzy: 44% Holendrów odwiedzających Polskę przekroczyło granicę na południu (głównie w Jakuszycach i Porajowie)

Wykres 2. Przeciętne wydatki turystów na osobę w 2007 roku w USD (według krajów)

Źródło: badania Instytutu Turystyki

Podobnie jak w poprzednim roku, zmiany przeciętnych wydatków w poszczególnych kwartałach nie były jednorodne. Zwraca uwagę dość duży wzrost poziomu wydatków w drugim i trzecim kwartale (głównie za sprawą znacznego wzrostu wydatków turystów z krajów 15-UE, zwłaszcza z Niemiec, Belgii, Włoch, Austrii), krajów EFTA (Szwajcarii i Norwegii) oraz Ukrainy. Z kolei spadki (lub niewielkie wzrosty, nie rekompensujące poziomu dewaluacji dolara) zanotowano zwłaszcza w trzecim i czwartym kwartale w odniesieniu do Ukrainy, Stanów Zjednoczonych i Japonii. W czwartym kwartale 2007 roku szczególnie intensywne zmiany notowano na granicy wschodniej, w związku z planowanymi, a następnie wprowadzonymi w końcu roku utrudnieniami w przekraczaniu granicy dla obywateli krajów sąsiedzkich spoza strefy Schengen (Białoruś, Rosja, Ukraina). Przed wejściem w życie nowych rozwiązań zanotowano intensywny wzrost wydatków turystów z Białorusi i Rosji. Warto pamiętać, że na wielkość i strukturę wydatków turystów z ościennych państw wschodnich wciąż duży wpływ ma niestabilna

sytuacja polityczna i gospodarcza, skłaniająca ich mieszkańców do dokonywania znacznych zakupów (również na terenie Polski) oraz do zachowań o charakterze spekulacyjnym.

2. Wyjazdy Polaków do Białorusi.

Korzystając z danych zamieszczonych na stronie Instytutu Turystyki, wykazano że wyjazdy Polaków na Białoruś są tak nieznaczne, iż zostały sklasyfikowane z innymi krajami nie posiadającymi dużego natężenia turystycznego. Ogółem wyjazdy Polaków na Białoruś i do innych krajów stanowią wartość **0,4 mln** odwiedzających w 2007r.

Zakończenie

Białoruś posiada niewielki potencjał turystyczny. Jest to kraj jednolity pod względem ukształtowania powierzchni, nie posiadającym gór i dostępu do morza. Na tle krajów sąsiednich nie odbiega kulturowo. Wizyty do tego kraju odbywają się w celu odwiedzin krewnych, bądź w ramach turystyki etnicznej, bowiem część tego państwa znajdowała się niegdyś w granicach Polski,. Dodatkowo niektórzy turyści wybierają ten kierunek chcąc przemieszczać się drogami, którymi podróżowali np. E. Orzeszkowa czy A. Mickiewicz. Po badaniu rynku turystycznego Białorusi można stwierdzić, że jest to jeden z ostatnich krajów, jeśli chodzi o recepcję turystów zagranicznych. Jest to spowodowane polityką wizową, wysokimi kosztami noclegów, oraz nieprzychylnością władz dla tego sektora gospodarki. Niewątpliwie problemem dla turystów przyjeżdżających do Białorusi jest brak wymagana wiza oraz ścisła kontrola osób przyjeżdżających.

Turyści z Białorusi nie stanowią znacznych dochodów dla Polski, ich obecność w Polsce jest słabo widoczna, a od czasu wejścia Polski do strefy Schengen jeszcze zmalała. Wydają oni w naszym nie duże sumy pieniędzy, a jest to spowodowane także tym, że ich pobyty w większości są podróżami jednodniowymi.

Bibliografia

1. Białoruś i kraje nadbałtyckie, pod. red. T. Szyszlak, Zeszyty naukowe KWSM, Wrocław, 2004.
2. Kruczek Z. Geografia Turystyczna - Kraje Europejskie, , 2007r.
3. Przewodnik turystyczny po Białorusi, National Geographic, 2008r
4. www.bryk.pl
5. www.igipz.pan.pl
6. www.pl.wikipedia.org
7. www.ismuw.risp.pl
8. www.wolnabialorus.pl
9. www.rotwl.pl
10. www.odyssei.com
11. www.all-hotels.com.
12. www.nationsencyclopedia.com
13. www.data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp
14. Lithuanian Statistics
15. www.ukrstat.gov.ua/

Spis fotografii :

Fot. 1: Cerkiew św. Marii Magdaleny

Fot. 2: Ratusz w Mińsku.

Fot. 3: Twierdza w Brześciu.

Fot. 4: Cerkiew św. Symeona.

Fot. 5: Zamek w Grodnie.

Fot. 6: Cerkiew św. Borysa i Gleba.

Fot. 7: Zamek w Nieświeżu.

Fot. 8: Muzeum Mickiewicza.

Fot. 9: Żubr.

Fot. 10: Puszcza Białowieska

Spis map:

Mapa 1. Położenie Białorusi na tle Europy.

Mapa 2. Białoruś, podział administracyjny na obwody.

Spis wykresów:

Wykres 1: Diagram klimatyczny Mińska

Wykres 2. Przeciętne wydatki turystów na osobę w 2007 roku w USD (według krajów)

Spis tabel:

Tabela 1: Ludność Białorusi wg narodowości i języka, spis 1999r.

Tabela 2: Przyjazdy Białorusinów na Litwę wg miejsca zakwaterowania w 2007r.

Tabela 3: Wyjazdy Białorusinów na Litwę w 2007r. (w tys.)

Tabela 4: Przyjazdy Białorusinów na Litwę wg środka transportu w 2007r. (w %)

Tabela 5. Przyjazdy Białorusinów na Ukrainę wg celu podróży w 2008 r.

Tabela 6. Liczba przyjazdów turystów do Polski w 2007 roku

Tabela 7. Przyjazdy cudzoziemców do Polski według granic.